

vůbec nějaká pohledávka z dotčeného poměru smluvního ku platnosti přivedena býti může:

a) Že komisionář jest práv bezprostředně vyplývá již ze čl. 280 obch. z., kterýž výslovně vylučuje při rukojemství kupeckém žalobu předchozí, kterouž nelze si též ani dobře mysliti při poměru komisionářském, poněvadž mezi komitentem a kontrahentem vůbec žádného právního poměru není. Nemůže tedy komisionář žádati, aby komitent vyčkal výsledek sporu s kontrahentem vzešlého. Rovněž nemůže žádati, aby se komitent spokojil s postoupením pohledávky proti třetímu kontrahentu vzešlé. Komitent může sice i při delcredere za postoupení pohledávky žádati, nepozbývá tím však svého práva z delcredere jemu plynoucího.

b) Pohledávka z delcredere vzchází pro komitenta v čase dospělosti. Nesplnil-li tedy v den dospělosti třetí kontrahent závazku svého, jest komitent oprávněn bezprostředně na komisionáře nastupovati.

c) Komisionář ručí však jen potud, pokud kontrahent z původního poměru jest zavázán. Může tedy proti žalobě komitentově namítati vše to, co by i třetí kontrahent z původního poměru byl mohl platně namítati. Tak bude moci na př. platně namítati, že zboží komitentovo bylo vadné, že nebylo v čas dodáno a p. Rovněž bude se moci dle okolností odvolati na předpisy §§ 1398 a 1399 o. o. z. (viz čl. Rukojemství).

d) Žalobu komitentovu jest formulovati jako žalobu z rukojemství. Komitentů náležejí tedy dokázati, jednak že jest tu poměr v delcredere se zakládající, jednak že vznikl závazek na straně třetího kontrahenta.

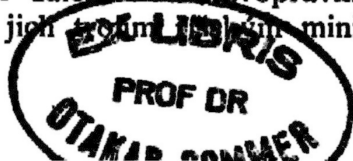
3. Provisé. Poněvadž komisionář převzetím delcredere na se bře též jisté nebezpečí, jest dle čl. 370 odst. 3 oprávněn, i beze zvláštního dohodnutí, žádati jistou náhradu t. zv. provisi úvěrní. Výše její řídí se, pokud ji strany samy nesmluvily, obyčejem obchodním, znalci prokázaným. Provisé tato nezávisí na okolnosti, je-li tu skutečně nebezpečí, nýbrž má jedině svůj základ v delcredere; dokáže-li tedy komitent, že tu rizika nebylo, neosvobozuje se tím od povinnosti provisi zapraviti.

II. Delcredere zasílatelské. Obch. z. nezmiňuje se nikde výslovně o ručení zasílatelově z delcredere, stanoví však ve čl. 387, že práva a povinnosti spediterovy, pokud o nich nic neustanovuje 4 titul. IV. knihy obch. z., posuzovati jest dle zásad, vytčených o obchodu komisionářském. Ostatně obch. z. ve čl. 384 výslovně ustanovuje: »Zasílatel, který s odesílatelem neb s příjemcem smluvil určité sazby útrat dopravních, práv jest za mezispeditery a za povozníky, jež byl přijal, ač není-li tu nějaké jiné úmluvy«. Jak z protokolů k obch. z. vysvítá, neměl ve případě čl. 384 spediter býti posuzován jako povozník, nýbrž článkem tím mělo se upravití spíše ručení spediterovo z delcredere za mezispeditery a povozníky. Platí tedy dle čl. 387 obch. z. pro tento případ analogicky zásady, které platí pro delcredere komisionářské. Provisi úvěrní může však dle čl. 384 obch. z. žádati spediter jen tehdy, když výslovně byla smluvena.

Delegation (rakousko-uherské).

I. Právní povaha.

Reální unie mezi Rakouskem a Uhrami ze státoprávního vyrovnání r. 1867 vzešlá měla v zápětí vznik orgánu, jenž měl v obou polovicích říše zásadu ústavnosti i pro společné záležitosti říše ku platnosti přivesti, a jehož státoprávní účel záležel v ústavoprávním zastupování dotčených záležitostí oproti správě jich stran ministerstvem a sice minister-

stvem záležitostí zahraničných, války a financí. Cesta, již se dospělo k utvoření tohoto zastupitelského sboru, byla naznačena ústavoprávními a politickými poměry obou polovic říše. Z důvodů ústavoprávních a politických bylo nemožno, aby tento zastupitelský sbor vznikl jednotně, přímou volbou, dle jakéhokoli systému provedenou. Proto se musilo ústavní zastoupení společných záležitostí říšských, které stejnou měrou státoprávně přináležejí zastupitelským sborům obou říšských polovic t. j. rakouské říšské radě a uherskému říšskému sněmu, provéstí výbory obou těchto sborů. Tyto výbory — delegace — volí se určitým způsobem ze sborů zastupitelských obou polovin říše a spolupůsobí při správě říšských záležitostí společných jsouce sobě na roveň postaveny a nesplývajíce v jediný ústřední parlamentární sbor.

Delegáti nejsou nijak vázáni na direktivy parlamentu, který je zvolil. Usnesení delegací nepodléhají žádné kontrole, a tím méně tedy nějakému schválení parlamentů říšských, nýbrž podávají se bezprostředně ku sankci. Tato usnesení nejsou ovšem zákony ve vlastním slova smyslu a nejsou tudíž státní občané obou polovic říšských bezprostředně jimi vázáni. Též nevyhlašují se tato usnesení způsobem pro vyhlášení zákonů předepsaným. Posuzující právní povahu delegací, musíme stále na zřeteli míti, že delegace netvoří žádného jednotného, ústředního, parlamentárního sboru sui generis, a že nejsou ve svém státoprávním trvání od obou říšských sněmoven neodvislémi. Vždyť není ústavně vyloučena možnost změny ve složení a kompetenci delegací, kteréž mohou zákonodárnými činiteli obou polovic říše zrušeny býti. Z právní povahy delegací vyplývá:

1. že delegáti jako takoví požívají všech práv immunity, jež poslancům obou říšských sněmoven náležejí;

2. že ten, kdo pozbyl členství panské sněmovny resp. magnátské tabule, jakož i, kdo pozbyl mandátu poslaneckého, přestává býti zároveň členem delegací. Zřízení delegací má svůj základ v souhlasných zákonech a to v rak. zák. ze dne 21. prosince 1867 č. 146 ř. z. a v XII. článku uherského zák. z r. 1867.

II. Složení delegací.

Do delegací, z nichž každá záleží ze 60 členů a 30 náhradníků, vysílá panská sněmovna resp. tabule magnátská po 20 členech a 10 náhradnicích, obě sněmovny poslanců pak po 40 členech a 20 náhradnicích. Co se týče členů rakouskou poslaneckou sněmovnou zvolených, není plenum sněmovny nikterak pro ně sborem volebním, nýbrž rozpadá se v tolik volebních sborů, kolik korunních zemí v říšské radě jest zastoupeno, tak že poslanci každé země korunní tvoří samostatnou skupinu volební. Dle velikosti a významu zemí korunních jsou delegační mandaty rozděleny takto:

Poslanci z Čech volí 10, z Haliče 7, z Morávy 4, z Dol. Rakous 3, z Hor. Rakous, ze Štýrska a Tyrol po 2, a z ostatních v říšské radě zastoupených zemí korunních po 1 poslanci do delegace. Passivní právo volební není však omezeno na jednotlivé tyto skupiny, ježto poslanci každé skupiny jsou oprávněni své delegáty též z plena sněmovny voliti. (§§ 7—9 zák. ze dne 21. prosince 1867 č. 146 ř. z.). Takovýmto způsobem volby má býti provedena zásada, dle které jest míti zřetel na politickou individualitu království a zemí, rakouské těleso státní tvořících.

Dle této zásady složeny jsou též delegace uherské v ten způsob, že zástupci Chorvatska a Slavonie ze sněmovny poslanecké vysílají do delegace 4 členy a z tabule magnátské jednoho člena. (§ 29 XII. čl. zák. z r. 1867. § 40 a § 41 XXX. čl. zák. z r. 1868 a XV. čl. zák. z r. 1881). Volba náhradníků děje se týmž způsobem, a tu připadají na 4 nebo více delegátů 2 náhradníci, a na 1 až 3 delegáty jeden náhradník. Členové a náhradníci delegací volí se absolutní většinou dotyčného sboru volebního.

III. Státoprávní kompetence delegací.

Delegace jsou zákonodárným sborem pro záležitosti oběma polovinám říše společné. Společnými záležitostmi říšskými jsou:

1. Záležitosti zahraničné čítaje sem i zastoupení diplomatické a obchodní vůči cizině, jakož i opatření ve příčině smluv mezinárodních, při čemž však schválení smluv mezinárodních, pokud toho ústava vyžaduje, jest vyhrazeno též zastupitelským sborům obou říšských polovic.

2. Záležitosti vojenské. Vyňato je však povolování odvodu branců a zákonodárství týkající se způsobu plnění branné povinnosti, opatření ohledně rozložení a zásobování vojska, a konečně upravení občanských poměrův a práv příslušníků vojska na službu vojenskou se nevztahujících.

3. Záležitosti finanční, pokud se týkají výloh společných, zvláště stanovení rozpočtu a zkoumání účtů (§ 1. zák. ze dne 21. prosince 1867 č. 146. ř. z.). Ke společným záležitostem finančním přistoupila nyní také správa Bosny a Hercegoviny.

V obor kompetence delegací však nespádají záležitosti, které nejsou spravovány společně, nýbrž které spravují se v obou polovicích říše jen dle stejných zásad. Jsou to:

1. Záležitosti obchodní, zvláště zákonodárství celní;
2. zákonodárství nepřímých daní, které s výrobou průmyslovou v úzkém jsou spojeny;
3. úprava měny a čísla;
4. opatření ve příčině oněch tratí železničních, jež dotýkají se zájmů obou říšských polovic;
5. upravení soustavy branné (§ 2. jmen. z.)

V obor státoprávní působnosti delegací tedy zvláště náleží:

1. Stanoviti rozpočet společné správy. Rozpočet delegacemi stanovený nabývá platnosti zákona sankcí císaře a krále, a nepodléhá žádné kontrole, zkoumání nebo rozpravě říšských sněmoven. Podíly obou říšských polovic dle pevné quoty stanovené, jimiž tyto mají přispívati na společná vydání delegacemi určená, vřadí se do státních rozpočtů jako položky, jež nejsou podrobeny zvláštnímu usnesení. Avšak usnesení o opatření toho, co každá polovice plniti má, přísluší sborům zákonodárným každé polovice říše (§ 3. jmen. z.).

2. Právo zkoumati účty správní a závěrky účtů za minulá léta finanční.

3. Právo schvalovati tyto závěrky účetní neb schválení jim odepříti.

4. Právo stanoviti podmínky, za jakých má býti společná přírážka učiněna, upotřebena a splacena, ač-li ovšem zákonodárné sbory obou říšských polovic v zásadě k uzavření její byly svolily.

5. Právo kontroly veškeré společné správy; z práva toho vyplývá pro delegace a) právo interpellace t. j. právo na společné ministerstvo

anebo na jednotlivé členy jeho otázky klásti a žádati od nich vysvětlení a odpověď; dále *b*) právo jmenovati komise, jimž jest ministerstvo povinno žádané informace dáti (§ 28 jmen. z.); *c*) právo přijímati periodické zprávy o úřední činnosti společných ministerstev. Tak předkládá ministerstvo záležitosti zahraničných, vydávajíc počet ze své činnosti, delegacím t. zv. červené knihy, které obsahují důležité diplomatické dopisy, depeše a jiné písemnosti v náležitém pořádku sestavené.

6. Právo petice přijímati a je dle jednacního řádu vyřizovati.

7. Právo společné ministerstvo pro všechna jednání neb opomenutí, jimiž některý zákon týkající se společných záležitostí říšských, porušen byl, k odpovídání přidržeti. Každé delegaci přísluší totiž právo navrhnouti obžalobu společného ministerstva nebo některého člena jeho. Návrh ten musí býti sdělen s delegací druhou, a obžaloba jest jen tehdy právoplatnou, když se na ní usnesla každá delegace samostatně nebo valná schůze obou delegací (§ 16 jmen. z.).

O právoplatné obžalobě rozhoduje společný státní soudní dvůr, který utvoří se tím způsobem, že každá delegace vyvolí z občanstva země, které zastupuje, nikoliv však ze svého středu, 24 neodvislých a zákona znalých občanů jako soudce, z nichž druhá delegace může 12 zavrhnouti. Ze zbývajících může žalovaný zamítnouti 12, avšak jen tím způsobem, aby každá delegace ve zbývajícím množství soudců stejným počtem svých zvolenců zastoupena byla. Zbývající soudcové tvoří pak soudní dvůr (§ 17 jmen. z.). Zákon o zodpovědnosti společného ministerstva, o němž se zákony o vyrovnání zmiňují a jenž má obsahovati bližší ustanovení ohledně obžaloby, řízení a nálezu, dosud vydán nebyl.

8. Právo iniciativy t. j. právo v oboru své působnosti návrhy činiti.

Zákonem ze dne 22. února 1880 č. 18 ř. z. a VI. čl. uh. zák. z. r. 1880 byl obor působnosti delegací tou měrou zúžen, že schvalování trvalých investic v Bosně a Hercegovině, oběma říšskými polovicemi pořizovaných, nepřísluší delegacím, nýbrž zákonodárným činitelům obou polovin říše.

IV. Právoplatnost usnesení a způsob jednání.

Delegace, které každoročně společný panovník svolává a sice střídavě jednoho roku do Vídně, druhého do Budapešti, volí ze svého středu předsedu, místopředsedu a zapisovatele a stanoví sobě jednacní řád. Každá delegace jedná a usnází se sama o sobě a samostatně. Vzájemný styk mezi delegacemi děje se písemně a to se strany rakouské delegace v německé, se strany uherské delegace v řeči uherské. Aby delegace byla schopna se usnázeti, jest třeba přítomnosti nejméně 30 členů, a ku platnému usnesení žádá se většiny absolutní. Sezení delegací jsou pravidelně veřejná. Usnesení, které se může učiniti jen ve schůzi veřejné (§ 29 jmen. z.), stává se právoplatným, když bylo od obou delegací ve právoplatné formě učiněno a shoduje-li se co do obsahu, ježto usnešení delegací má vyjadřovati souhlasnou vůli obou polovic říšských. Vzájemné sdělení usnesení opakuje se třikráte mezi oběma delegacemi, nedocílí-li se hned po první nebo po druhé výměně zpráv shoda usnesení obou delegací. Není-li tu ani při třetí výměně shodného usnesení, jest každá delegace oprávněna navrhnouti, aby se otázka rozhodla hlasováním společným. Návrh tento nemůže býti druhou delegací zamítnut, nýbrž oba předsedové musí se shodnouti o místě a čase plenárního sezení obou delegací (§ 31 jmen. z.),

ve kterémžto sezení předsedají pak předsedové delegací střídavě, když losem bylo rozhodnuto, který z nich dříve předsedati má (§ 32 jmen. z.). Aby plenární schůze k usnášení byla způsobilou, jest třeba, aby byly dvě třetiny členů každé delegace přítomny; ve případě, že na straně jedné delegace jest více členů přítomno než na druhé straně, musí se tito přebývající členové, kteří se vylosují, hlasování zdržeti. Usnesení činí se absolutní většinou hlasů (§ 33 jmen. z.). Plenární schůze obou delegací jsou veřejné. Protokol vede se v obojí řeči a ověřuje se společně (§ 34 jmen. z.). Hlasování nesmí předcházeti žádná předběžná porada, nebo debata. Tímto hlasováním společným ve schůzi plenární porušuje se zásada, dle níž se společné záležitosti projednávati mají, že totiž usnesení delegací za právoplatné jen tehdy se pokládá, vyjadřuje-li shodnou vůli obou státních těles. Neboť hlasováním společným ve schůzi plenární může učiněno býti sice usnesení většiny, kteréžto usnesení však nemusí vyjadřovati vůli většiny té neb oné delegace. Takovýmto způsobem uznány jsou delegace, jež se byly sestoupily ke schůzi plenární, za sněmovnu ústřední, jejížto většině většina té neb oné delegace a tudíž té neb oné polovice říše se musí podrobiti, předpokládaje ovšem, že vůli oné většiny dostane se sankce. Aby nabyly platnosti zákona, potřebují této sankce všechna usnesení delegací, jež týkají se rozpočtu společných záležitostí, kdežto ostatní usnesení nabývají platnosti zákona, když bylo docíleno shody mezi oběma delegacemi, resp. stalo-li se usnesení většiny obou delegací ve schůzi společné. Usnesení delegací, jež stala se »zákonem«, uveřejňují se v časopisech »Wiener Zeitung« a Budapest. Közlöny«. Společní ministři jsou oprávněni všech porad a debat delegací se účastniti a své předlohy osobně anebo svými úředníky zastupovati. Sezení delegací uzavírá za schválení panovníkova nebo ku jeho návrhu, předseda, když skončena byla jednání v mezích práva ústavního předsevzatá.

Literatura: Ulbrich, Österr. Staatsrecht (Margnarosen); Ulbrich, die rechtl. Natur der österr.-ungar. Monarchie; Gumpowicz, das österr. Staatsrecht; Lentner, Grundriss des Staatsrechtes der öster.-ungar. Monarchie; F. Juraschek, die rechtliche Natur der Delegationen (Grünhut, V.); Schäffle, Volksvertretungsprobleme aus Anlass der österr. Wahlreform (Zeitschrift für die gesammte Staatswissenschaft, 50. ročník); Österr. Staatswörterbuch, článek »Delegationen«; F. Kašpárek, Prawo polityczne ogótnie, z mozgłędnicniem austryackiego.

Delegace soudu záleží v tom, že příslušný vyšší úřad ve případech, kde zákon to připouští, ustanovuje ku předsevzetí všech úředních výkonů v jisté právní záležitosti na místě soudu příslušného soud jiný. Delegace má místo jak v řízení civilním, tak v řízení trestním.

I. Řízení civilní.

1. V řízení sporném má delegace místo:

a) ve případech, ve kterých soud jinak příslušný zamítnut býti může, ku žádosti jedné ze stran nebo na oznámení soudu, jemuž ve výkonu jeho pravomoci se překáží (§ 7. jur. norm.);

b) z důvodu prospěšnosti (§ 8. jur. norm.).

V obou případech předsebere delegaci soud, jemuž jest podřízen jak soud příslušný, tak i soud delegovaný, tedy vrchní zemský soud nebo nejvyšší dvůr soudní. V záležitostech právních, ve kterých předsedové vrchních